

9. ALGEMENE EVALUATIE

De aanleg van het gecontroleerde overstromingsgebied met gecontroleerd gereduceerd getij (GOG-GGG) Bergenmeersen was een omvangrijke operatie. Om lessen te trekken uit het project met het oog op toekomstige grootschalige projecten werd het gevolgde traject grondig geëvalueerd. Ondanks verschillende onvoorziene omstandigheden, de grote betrokkenheid van de lokale gemeenschap en zelfs enkele belangenconflicten, slaagden de betrokken partners erin flexibel en doelgericht samen te werken. Zo groeide het project Bergenmeersen uit tot een maatschappelijk waardevol project, zonder aan de visie te tornen die bij aanvang was vastgelegd.

Auteur: Michaël De Beukelaer-Dossche (Waterwegen en Zeekanaal NV)

9.1 Concept: bijsturing van het inrichtingsplan

Al toen bekend werd gemaakt dat het gebied Bergenmeersen geselecteerd zou worden als onderdeel van het geactualiseerde Sigmaplan, was duidelijk dat een grote maatschappelijke betrokkenheid zou spelen. Zo voerden omwonenden al actie tijdens de eerste toelichting van het plan op de gemeenteraad. Ook later liet een georganiseerd actiecomité van zich horen, met persartikels en acties tijdens informatiemomenten. Vanaf de conceptfase werd dan ook resoluut gekozen om het gebied maximaal aan te passen aan de wensen van de omwonenden, binnen de besliste type-invulling uiteraard.

Uiteindelijk leidde dat tot een sterk gewijzigd inrichtingsplan om tegemoet te komen aan de bezorgdheden van de omwonenden. Dat was mogelijk door de uitgewerkte project- en processtructuur en de nauwe samenwerking tussen onder meer het studiebureau Technum (Tractebel Engineering), het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en opdrachtgever Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z).

Alle vervolgstappen werden dan ook zonder veel weerstand doorlopen. Het uitgebreide overleg in de project- en processtructuur zorgde ervoor dat weinig onverwachte zaken naar boven kwamen tijdens publieke inspraakmomenten. De te verwachten zaken werden opgevangen door de voorbereiding, studie en argumentatie uit het voortraject.

9.2 Studies als basis voor het ontwerp

Tijdens de voorstudie werden de randvoorwaarden voor de uitwerking van het gebied vastgelegd. Hierbij kon men

op flexibele wijze gebruikmaken van een aantal raamcontracten en samenwerkingsovereenkomsten met de verschillende expertbureaus. Dat bood de mogelijkheid om snel in te spelen op bepaalde noden die tijdens de uitwerking van de plannen naar boven kwamen, zonder telkens via nieuwe opdrachten conform de overheidswetgeving te moeten werken. Zo werd er sneller gewerkt en bleven de extra administratieve lasten beperkt.

Ook de vlotte samenwerking met de adviesverlenende instanties, zoals de afdeling Onroerend Erfgoed en het ANB, maakte het mogelijk om het plan op basis van de resultaten van de voorstudie aan te passen.

Al die voorstudies werden vervolgens door Technum (Tractebel Engineering) als basis gebruikt om een ontwerp te ontwikkelen. Alleen de modelproeven konden niet tijdig afgerond worden. Dat werd opgevangen door een theoretische berekening op basis van empirische formules. Daardoor was het ontwerp tijdig klaar. Enkele aandachtspunten die naar voren kwamen:

- De inplanting van de structuur moet aan de hand van grondonderzoek beter voorbereid worden. Concreet gaat het om een onderzoek van de water-ondoorlatende lagen. Na de ervaring in Bergenmeersen is bij de uitwerking van Sigmaprojecten ook voor GOG-GGG's standaard de landinwaartse locatie te verkiezen. Dat biedt de mogelijkheid om minder sediment binnen te laten en de bouwkosten te reduceren.
- De houten structuur moet robuuster worden ontworpen en de expertise van bijvoorbeeld het ANB moet meer benut worden. Bijkomende uitwisseling van ervaring tijdens de ontwerpfasen lijkt aangewezen.
- Het terugvinden van oude plannen (en het archiveren ervan) en betere terreinkennis zouden bijkomende kosten kunnen voorspellen, waardoor het ontwerp hierop kan worden afgestemd.

9.3 Flexibiliteit tijdens de uitvoering

Tijdens de uitvoering werd met de aannemer Herbosch-Kiere NV en het studie bureau Technum (Tractebel Engineering) telkens constructief naar oplossingen gezocht. De partijen legden een zekere flexibiliteit aan de dag. Dat maakte enkele aanpassingen mogelijk, die in een kwalitatief beter project resulteerden:

- Het hergebruik van bodem ter plaatse (uitgraven geulaanzet ter bescherming van het archeologische patrimonium centraal in het gebied) werd beperkt tot de ophoging van de depressie in het gebied. Hierdoor werd er bouwtechnisch kwalitatief beter materiaal aangevoerd voor het afdekken van de dijk, naast recuperatie van het materiaal dat op de bestaande dijken aanwezig was.
- De positie van de sluis werd meer landinwaarts geplaatst. Dat levert belangrijke voordelen op voor de uitvoering en werking van het gebied.
- Het vlonderpad werd verstevigd en enigszins verlegd om een beter zicht te hebben op de werking van de gecombineerde in- en uitwatering.

Tijdens de uitvoering bleek die flexibiliteit samen met de belangrijke inzet van materieel door de aannemer doorslaggevend om tot een heel vlotte uitvoering te komen. De verschillende deelcontracten werden gelijktijdig uitgevoerd. Het gebied kon daardoor twee jaar eerder in werking treden dan gepland.

9.4 Finale inwerkingtreding

Wat echt telt, zijn uiteraard de resultaten van de intensieve samenwerking, studies en uitvoeringswerken. Vanaf de inwerkingtreding op 25 april 2013 bleek dat het resultaat er mag zijn. Al enkele dagen later verschenen de eerste filmpjes van vogelliefhebbers op YouTube, die de opvallende toename van foeragerende vogels tonen. Het vlonderpad wordt al volop gebruikt door bezoekers en buurtbewoners. Kortom, vanaf nu krijgen de rivier en haar natuur op een veilige manier ruimte om zich van hun mooiste kant te laten zien.

9.5 Fiche

Overkoepelend plan	Geactualiseerd Sigmaplan – beslist door de Vlaamse Regering op 22 juli 2005
Projecttitel	Bergenmeersen
Functie van het gebied	GOG-GGG
Verwachte climaxvegetatie	70% wilgenvloedbos, 30% slikken en open water
Waterbergend volume gebied	1.500.000 m ³
Oppervlakte gebied	41,37 ha
Lengte ringdijk	1155 m
Lengte overloofdijk	1970 m
Gemiddeld polderpeil	3,75 m TAW
Raming totaal 2005	3.550.000 euro
Kosten studiewerk	112.192 euro
Kosten werken	1.887.552 euro
Kosten meerwerken en prijsherzieningen	200.130,76 euro
Kosten grond-verwerving en flankerend landbouwbeleid	967.117 euro
Totale kosten project	3.584.846 euro (2.957.460,41 euro prijspeil 2005)
	= 100,98% van de raming in 2005 = 83,31% o.b.v. prijspeil 2005
Ontwerpbureau	Technum NV
Aannemer	Herbosch-Kiere NV
Aantal specifieke overheidsopdrachten	3
Aantal aangesproken raamopdrachten	5
Geraamde begin- en einddatum	1 juli 2009 - 1 juli 2015
Duur voorbereiding	2,5 jaar
Duur procedures	3,5 jaar
Duur uitvoering	1 jaar
Inwerkingtreding	25 april 2013

